

Magdalena Marzec

«Jewish.org.pl» jako przykład komunikowania się społeczności żydowskiej w polskim Internecie

Pisma Humanistyczne 8, 67-79

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

«Jewish.org.pl» jako przykład komunikowania się społeczności żydowskiej w polskim Internecie

Problem komunikowania kulturowego i zagadnienia tożsamości społecznej są niezwykle złożone i wielowymiarowe. Dlatego też na wstępie należy zaznaczyć, iż niniejszy tekst nie pretenduje do całościowego opisu tego zjawiska. Znaczną część rozważań stanowią będą zaledwie zarysy ważnych problemów, które zainteresowanych mogą skłonić do odnajdowania odpowiedzi na rodzące się pytania we wskazówkach bibliograficznych.

Czasy, w których przyszło nam żyć, przez wielu socjologów nazywane są ponowoczesnością. Rozwój technologii informatycznych i procesów kulturowo-unifikacyjnych wytworzył specyficzny rodzaj społeczeństwa-informacyjnego.

Internet stanowi obecnie globalną sieć komunikacyjną, stwarzającą przeróżne możliwości wymiany informacji i porozumiewania się, która jest unikalna w porównaniu do innych mediów. Bezproblemowy dostęp do zawartości sieci z całego świata przyczynia się do powstawania zjawiska zwanego globalizacją, internacjonalizacją lub ponadnarodowością¹. Może mieć ono pozytywne i negatywne następstwa. Zwiększenie zdolności przesyłu informacji pozytywnie wpływa na gospodarkę, rozwój nauki i społeczeństw. Minusem powstawania globalnych społeczeństw jest bezsprzecznie zatracanie własnych tożsamości na rzecz ogólnoświatowych wzorów. Istotnym zagrożeniem procesu globalizacji jest wyraźna asymetria treści pochodzących z różnych rejonów świata, która została potwierdzona m.in. w badaniach Kaarla Nordenstrnga i Tapia Varisa. Wskazują oni na niemalże jednokierunkowość przekazu telewizyjnego pochodzącego głównie ze Stanów Zjednoczonych a skierowanego do biedniejszych rejonów świata². Dlatego tak istotne jest zbudowanie odpowiedniego przekazu, który miałby szansę zaistnieć w asymetrycznym przepływie informacji i produktów komunikowania wewnątrz systemu globalnego.

Jedną z konsekwencji procesu globalizacji jest zwiększenie możliwości kontaktów pomiędzy różnymi grupami narodowościowymi. Postępujący pluralizm

¹ Globalizacja w szerokim znaczeniu oznacza sieć powiązań pomiędzy różnymi częściami kuli ziemskiej. Takie pojmowanie tego zjawiska pozwala stosować zamiennie nazwy: globalizacja, internacjonalizacja i ponadnarodowość.

² T. Varis, International Flow of Television Programmes, „Journal of Communications” 1984, nr 34, s. 121–134.

kulturowy stwarza możliwości wyboru konkretnych komponentów cywilizacyjnych, a co za tym idzie istnienie w jednej osobie więcej niż jednej podmiotowości i tożsamości³. Jak podaje Anthony Giddens, w społeczeństwie ponowoczesnym jednostka nieustannie musi konstruować swoją tożsamość, w przeciwieństwie do społeczeństwa tradycyjnego. W tym drugim tożsamość podmiotu była z góry ustalona, gdyż nie zależała od niego samego. Życie człowieka związane było z konkretnym miejscem. Porządek, przewidywalność i niezmiennosc norm oraz wartości to cechy wyróżniające grupy tradycyjne. W społeczeństwie ponowoczesnym sytuacja diametralnie się odmieniła. Normy, wartości, zajmowane stanowiska, relacje międzyludzkie, a w końcu sama tożsamość jest efemeryczna, ulotna, tymczasowa, niepewna. Nasza tożsamość nie jest więc z góry przesądzona i ustalona, tak jak miało to miejsce w społeczeństwie tradycyjnym: to jest nieustanny wybór, impuls, który zmienia się jak w kalejdoskopie⁴.

Nabywanie nowych tożsamości jest wprost uzależnione od zdolności komunikacyjnych tych werbalnych i niewerbalnych pomiędzy różnymi kulturami. Jest to zjawisko złożone i wielowymiarowe. Do porozumiewania się pomiędzy różnymi tradycjami dochodzi w momencie, gdy różne grupy potrafią zrozumieć swoje zachowania, gesty, posiadają wspólną płaszczyznę kodów interpretacyjnych⁵. Komunikacja taka ma sens w momencie istnienia otwartych postaw jej uczestników. Musi ona być wzajemna i co najmniej dwustronna aby nie przypominała propagandy lub indoktrynacji.

Najczęstszą barierą w porozumiewaniu się odmiennych grup tradycji stanowi język, kolejną odmienne sposoby interpretacji gestów i zachowań a także uprzedzenia i stereotypy. Te ostatnie narzucają nam fałszywy obraz jakiejś kultury. Stereotypy niosą duże zagrożenie dla obopólnej komunikacji w szczególności, gdy przybierają negatywny wymiar. W takim przypadku może dojść do zablokowania wszelkich prób nawiązania kontaktu. Kolejnym zagrożeniem połączonym pośrednio ze stereotypowym myśleniem jest przekonanie o wyższości swojej kultury, etnocentryzm. Przyjęcie takiej postawy z góry determinuje chęć podporządkowania sobie innych nacji i brak otwarcia na interlokutora.

Istotną trudnością w kontaktach między różnymi tradycjami jest strach przed nieznanym. Niepewność dotycząca partnera i nieufność co do jego reakcji często towarzyszy niejasnemu przekazowi międzykulturowemu. Taki stan rzeczy powoduje często formalizację kontaktów i pozbawienie ich interpersonalnego wydzźwięku⁶. Współcześnie Internet niweluje nieznacznie to zagrożenie poprzez rozwój

³ T. Paleczny, *Interpersonalne stosunki międzykulturowe*, Kraków 2007, s. 214.

⁴ A. Giddens, *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*, Warszawa 2001, s. 40–50.

⁵ J. Mikułowski-Pomorski, *Jak narody porozumiewają się ze sobą w komunikacji międzykulturowej i komunikowaniu medialnym*, Kraków 2006, s. 404.

⁶ T. Paleczny, *op. cit.*, s. 222–223.

multimedialnych technik porozumiewania się i dostęp do bogatej bazy wiedzy o narodach i grupach kulturowych.

Kolejnym przyczynkiem do rozważań o komunikowaniu kulturowym narodu żydowskiego powinno być samo wyjaśnienie pojęcia kultury. Istnieje wiele definicji tego pojęcia, często same się one wykluczają. Termin ten może być pojmowany jako odpowiedni sposób zachowania się, zestaw manier i reguł rządzących zachowaniem. Jednakże w kontekście tego artykułu należy posługiwać się nieco innym pojęciem kultury. Istotne w tym przypadku będą konkretne cechy narodowe dotyczące wszystkich aspektów życia człowieka. Wydaje się być trafną definicją zaproponowana przez Patricie Kearney i Timothy'ego G. Plax, którzy twierdzą, iż kultura to jest to co ludzie kolektywnie wytwarzają i produkują. Zatem można powiedzieć, iż jest nią pewien sposób życia, przedmioty, których używają społeczności, wierzenia, normy zachowania⁷. Określić ją można jako wytwór człowieka będący częścią środowiska, w którym on żyje⁸. Kultura stanowi pewien program określający sposób naszego myślenia, odczuwania i działania w społeczeństwie⁹.

W naszym kraju w wyniku wydarzeń historycznych, w tym głównie doświadczeń wojennych, wykształciła się stosunkowo silna monokulturowość. Współczesna Polska jest krajem prawie całkowicie jednolitym narodowościowo. Według spisu powszechnego z 2002 roku, liczebność mniejszości narodowych wynosi 3,26 proc. ogółu mieszkańców, czyli ok. 1,5 mln. osób. W okresie międzywojennym czyli w latach 1918–1939, w granicach II Rzeczypospolitej mieszkało 11,3 mln. osób innej niż polska narodowości, co stanowiło 35 proc. ogółu (dane z 1931 roku)¹⁰. Tak wysoka monokulturowość stwarza podstawy do rozwoju postaw etnocentryzmu i wywyższania swojej kultury ponad inne. Pomimo tej hegemoniczności narodowościowej należy wziąć pod uwagę, iż naród żydowski jest obecny na ziemiach polskich od wieków. Pierwszymi historycznie opisanymi przedstawicielami tej nacji na ziemiach polskich byli handlarze niewolników słowiańskich z X wieku, którzy dostarczali ich do Europy Zachodniej, a także krajów arabskich. Szlak ich wędrówek przebiegał na wschodzie przez Kijów i Bucharę, na zachodzie przechodząc przez Śląsk. Jeden z nich, *Ibrahim ibn Jakub*, kupiec sefardyjski z kalifatu Kordowy w 966 roku pozostawił pierwszy historyczny opis państwa Polan Mieszka I¹¹.

Przez kolejne wieki następowały gorsze i lepsze okresy dla narodu żydowskiego. W 1264 roku książę kaliski Bolesław Pobożny nadał Żydom w Wielkopolsce przywileje, które zostały zawarte w akcie prawnym, tzw. „Statucie Kaliskim”. W owym czasie Żydzi w większości trudnili się handlem. Sprowadzali z zagranicy tkaniny, narzędzia, broń, biżuterię, sól oraz przyprawę korzenne. Wysyłali natomiast pro-

⁷ P. Kearney, T. G. Plax, *Public Speaking in a Diverse Society*, California 1996.

⁸ M. J. Herskovits, *Cultural Anthropology*, New York 1955, s. 305.

⁹ M. Szopski, *Komunikowanie międzykulturowe*, Warszawa 2005, s. 11.

¹⁰ <http://www.stat.gov.pl/gus/5840_4520_PLK_HTML.htm>, 10.04.2011

¹¹ G. Labuda, *Słowiańszczyzna pierwotna: wybór tekstów. Materiały źródłowe do historii Polski epoki feudalnej*, t. 1, Warszawa 1954, s. 145.

dukty rolne i leśne. Żydzi trudnili się także lichwą. Udzielali pożyczek pod zastaw nieruchomości. Zapewne zdarzało się, że stawali się właścicielami majątku dłużnika. Mogły to być niewielkie dobra ziemskie, takie jak wsie należące do Żydów pod Wrocławiem. Innym ważnym zajęciem Żydów była dzierżawa ceł oraz myt¹². Szczególnie przedostatnia działalność przyniosła im złą sławę i przyczyniła się do powstania stereotypów o Żydach. Kolejne losy tego narodu związane z Holocaustem miały istotny wpływ na jego postrzeganie.

Stereotypowe myślenie z jednej strony ułatwia komunikację, gdyż już na wstępie dysponuje się pewną pseudo wiedzą o swoim partnerze, jednocześnie może ją utrudniać, gdy przesąd ma wydzźwięk negatywny, lub też nie ma nic wspólnego z prawdą. Szablony myślowe pełnią więc rolę swoistej bariery kulturowej, która umożliwia odgraniczenie własnej kultury od obcej¹³. Umożliwiają jednocześnie wyodrębnienie pewnych zasadniczych cech narodu.

W książce: „Wizerunek Żyda w polskiej kulturze ludowej” Alina Cała wyraża przypuszczenie, iż: „obraz Żyda musiał odgrywać ważką rolę w ludowym światopoglądzie. Nie stanowił marginesu kultury, lecz jej integralną część. Skupiał na sobie więcej emocji niż odniesienie do innych mniejszości, nawet tych wciąż sąsiadujących z ludnością polską”¹⁴. Żydzi od początku zamieszkiwania na ziemiach polskich pełnili rolę chłopca do bicia, który może być obiektem agresji. Było to efektem kilku następstw. Szczególną rolę w postrzeganiu narodu izraelskiego odgrywała jego odrębność religijna, która w zacofanym kraju katolickim była szczególnie widoczna, tym bardziej, że przecież w nauce Kościoła przedstawiani byli jako „bogobójcy”. Obcość kulturowa i nędza Polaków w porównaniu z zaradnością tego narodu powodowały liczne konflikty. Stosunek do poszczególnych współobywateli nie był jednolity. Ważnym czynnikiem decydującym o wzajemnych relacjach Polaków i pozostałych mieszkańców Rzeczypospolitej był ich stan posiadania. Dopóki bowiem nie stanowili zagrożenia ekonomicznego i pozwalali szlachcie utrzymać dominującą pozycję w państwie, dopóty mogli być traktowani przyjaźnie lub przynajmniej neutralnie. W poważny sposób zaczęli konkurować z Polakami około XVIII wieku w działalności ekonomicznej, wówczas odżyły wszystkie stłumione przesady i utworzone zostały nowe negatywne wyobrażenia¹⁵. W wiekach późniejszych doszło do jeszcze głębszego ugruntowania się stereotypowego myślenia o Żydach, szczególnie w kontekście holokaustu i pozycji ofiary związanej

¹² J. Tomaszewski, A. Żbikowski (red), *Żydzi w Polsce. Dzieje i Kultura. Leksykon*, Warszawa 2001, s.133–171.

¹³ S. J. Nikitina, *Stereotypy jako bariery kulturowe*, w: red. J. Anusiewicz, J. Bartmiński, *Język a kultura*, t. 12, *Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne*, Wrocław 1998, s. 155.

¹⁴ A. Cała, *Wizerunek Żyda w polskiej kulturze ludowej*, Warszawa 1992, s. 9.

¹⁵ A. Niewiara, *Wyobrażenia o narodach w pamiętnikach i dziennikach 7. XVI-XIX wieku*, Katowice 2000, s. 40-41.

z wydarzeniami II wojny światowej i represji aparatu państwowego podczas okresu komunizmu.

W obliczu funkcjonowania tak wielu stereotypów dotyczących tego narodu ważne jest zagadnienie jego tożsamości. Tożsamość jest złożonym, wielowymiarowym sądem osobistym, który zależy od pewnych obszarów samowiedzy. Szczególną rolę w okresie tożsamości jednostki odgrywają sądy dystynktywne, czyli sądy, których przedmiotem może być wszystko, co wyróżnia jednostkę w grupie np. wyróżnikiem może być narodowość, religia¹⁶. Posiadać tożsamość społeczną znaczy umieć rozpoznać swoją lokalizację w grupach społecznych, nadać temu znaczenie i na tej podstawie wzbogacać koncepcję własnej osoby.

Koegzystencja Polaków i Żydów dla jednych stanowi rzecz naturalną, dla innych jest przedmiotem żywych dyskusji. Dla starszego pokolenia wiąże się z aspektem historycznych, dla młodych nie ma już takich konotacji. Ciekawa jest natomiast sytuacja i samoidentyfikacja młodego pokolenia Żydów — Polaków. Połączenie tych dwóch narodowości stwarza według niektórych wiele trudności. Konstanty Gebert¹⁷ mówi o sobie polski Żyd. Twierdzi, iż jego tożsamość jest jedna. Termin polski Żyd jest problematyczny. Wiele osób rozumie przez niego Żydów z Polski a nie w Polsce. Identyfikuje ich się poprzez pryzmat ucieczek z Europy w czasach II wojny światowej i późniejszych represji stalinowskich. Polacy natomiast polskich Żydów postrzegają jako naszych antagonizując ich w stosunku do amerykańskich czy niemieckich. Tożsamość Żydowska w Polsce jest według Geberta upolityczniona i bardzo problematyczna szczególnie ze względu na konsekwencje historyczne wspólnych losów. Młode pokolenie polskich wyznawców judaizmu nie ma w sobie już tak silnego konfliktu tożsamości¹⁸. Swoją tożsamość traktuje bardziej naturalnie, nie czując tego wewnętrznego konfliktu wartości, który jeszcze dominował u ich ojców i dziadków. Globalizujący się świat oraz kosmopolityzacja tożsamości sprawiają, iż funkcjonowanie kilku tożsamości narodowych w jednej osobie nie jest już czymś nienaturalnym. Kontekst historyczny także jest coraz bardziej mniej znaczący w relacjach młodego pokolenia. Owszem czują się oni związani z kulturą i historią obu narodów, jednakże nie mitologizują ani jednego ani drugiego. Skupiają się raczej na przyszłości i teraźniejszości. Przebywając w pewnych kręgach ma się wrażenie, iż antagonizmy na linii Polacy-Żydzi są czymś wymyślanym, jednak wystarczy wyjść poza pewien krąg i niestety okazuje się, iż stare stereotypy dalej są żywe w świadomości niektórych.

¹⁶ J. Koziński, *Psychologiczna teoria samowiedzy*, Warszawa 1986, s. 478.

¹⁷ Konstanty Gebert, ps. „Dawid Warszawski” (ur. 22 sierpnia 1953 w Warszawie) — polski dziennikarz, publicysta i tłumacz żydowskiego pochodzenia. Uczestnik Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Ziemia Obiecana? Historia, kultura i polityka Izraela”, która odbyła się na Uniwersytecie Śląskim 24 i 25 listopada 2010.

¹⁸ B. Weigl, B. Maliszewicz, *Inni to także my. Mniejszości narodowe w Polsce: Białorusini, Cyganie, Litwini, Niemcy, Ukraińcy, Żydzi*, Gdańsk 1998, s. 31–33.

W obliczu takiej sytuacji zastanawiać może czy i jak sam naród izraelicki nadal walczy ze swoim fałszywym wizerunkiem? Czy dzieje się to poprzez emitowanie odpowiednich treści w mediach? Wydaje się, że współcześnie to za pomocą środków masowego przekazu najskuteczniej można zerwać z fałszywym obrazem narodu, gdyż są one głównym źródłem informacji o świecie dla większości ludzi. Zastanawia także czy i jak budują swoją własną tożsamość Żydzi polskiego pochodzenia. Trudno jest bowiem połączyć w sobie te dwie, czasem dla niektórych sprzeczne tożsamości.

Na potrzeby tego artykułu analizie zostały poddane polskojęzyczne treści zamieszczone w Internecie. Szczególna uwaga skupiła się na portalu społeczności żydowskiej — [jewish.org.pl](http://www.jewish.org.pl). Wybór tej strony był podyktowany jej prawie całościowym na tle innych portali, ujęciem problematyki związanej z kulturą i życiem narodu żydowskiego

Tematyka żydowska jest obecna w polskojęzycznym Internecie w wielu wymiarach. Jedną z jej grup stanowią strony organizacji zajmujących się kulturą i edukacją. Wśród nich można wymienić Teatr Żydowski im. Estery Racheli i Idy Kamińskich w Warszawie (<http://www.teatr-zydowski.art.pl>), Fundacja Judaica — Centrum Kultury Żydowskiej (<http://www.sztetl.org.pl>), Fundacja Bente Kahan — Centrum Kultury i Edukacji Żydowskiej we Wrocławiu (<http://www.fbk.org.pl>), Fundacja im. Mojżesza Schorra (<http://www.schorr.edu.pl>), Centrum Żydowskie w Oświęcimiu (<http://ajcf.org>).

Fundacje i stowarzyszenia: Amerykańsko-Polsko-Izraelska Fundacja do Spraw Promocji Kultury Polsko-Żydowskiej „Shalom” (<http://www.shalom.org.pl>), Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego (<http://fodz.pl>), Fundacja Monumentum Iudaicum Lodzense (<http://www.lodzjews.org>), Fundacja OIKONOMOS (<http://www.oikonomos.pl>), Stowarzyszenie Dzieci Holocaustu w Polsce (<http://www.dzieci-holocaustu.org.pl>), Fundacja R. Laudera (<http://lauder.lodz.pl>), Fundacja Rodziny Nissenbaumów (<http://www.nissenbaum.pl>), Żydowska Ogólnopolska Organizacja Młodzieżowa (<http://www.zoom.edu.pl>), Żydowskie Stowarzyszenie Czulent (<http://www.czulent.pl>).

Osobną kategorią są strony poświęcone poszczególnym gminom wyznaniowym w Polsce. Główną organizacją trzymającą pieczę nad poszczególnymi podmiotami jest Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP. Kolejnymi stronami poświęconymi religii są portal konserwatywnego judaizmu [Masorti.pl](http://www.masorti.pl), oraz Stowarzyszenie Kultury Żydowskiej Beit Warszawa (<http://www.beit.org.pl>), Polska Rada Chrześcijan i Żydów (<http://www.prchiz.free.ngo.pl>).

Media: „Kol Polin” — rozgłośnia hebrajska Polskiego Radia dla Zagranicy (<http://www.kolpolin.pl>), Hatikvah — magazyn kultury żydowskiej (<http://www.hatikvah.uni.opole.pl>), czasopismo „Midrasz” (<http://www.midrasz.pl>).

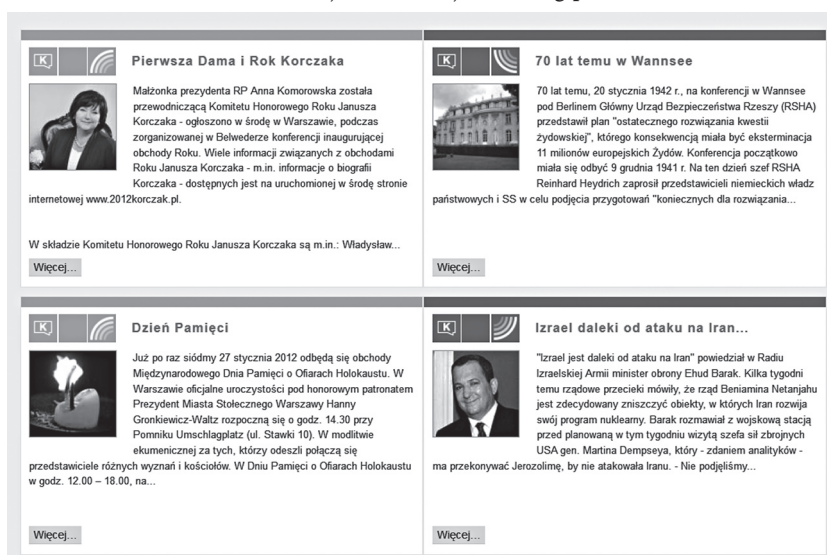
Portale całościowe Forum Żydów Polskich (<http://fzp.net.pl>), Portal Społeczności Żydowskiej (<http://www.jewish.org.pl>). Ten drugi wyróżnia się nowoczesną

szatą graficzną. Dominującymi kolorami na stronie są szary, czerwony i czarny. Na uwagę zasługuje logo portalu (Ilustracja 1). Nawiązuje ono swym kształtem do ramion Menory czyli siedmioramiennego świecznika, symbolu Izraela umieszczanego m.in. na paszportach. Pierwotnie Menora używana była przez Żydów w Przybytku i Świątyni Jerozolimskiej. Symbolizuje ona także krzew gorejący, który zobaczył Mojżesz na górze Synaj.

Ilustracja 1. Logo portalu jewish.org.pl

Ilustracja 2. Portal jewish.org.pl.

Portal charakteryzuje się przejrzystym układem strony. Większość okna zajmuje duży obrazek będący ilustracją jednego z ważniejszych artykułów umieszczonych w ostatnim czasie na portalu. Obrazki i krótkie notki streszczające tekst zmieniają się co 5–6 sekund. Jest to wystarczający czas aby prześledzić wprowadzający lead i zdecydować o kontynuacji lektury artykułu. Pomędzy logiem a ilustracją znajdują się główne zakładki portalu: Wiadomości, Kultura i Sztuka, Społeczność, Cmentarze, Linki, Poczta, Współpraca i Kontakt. Obok głównego zdjęcia mamy zakładkę umożliwiającą spersonalizowane logowanie użytkowni-

ków, informację o sponsorach, możliwość włączenia newslettera oraz informacje o paraszy tygodnia¹⁹.

Poniżej głównego obrazka znajduje się wybór artykułów zamieszczonych na portalu (Ilustracja 2) a pochodzących z różnych stron internetowych m.in. Onet.pl, TVN24.pl, PAP. Pod każdym z tekstów jest możliwość umieszczenia komentarza oraz wyeksportowania linku na stronach facebook, Google Buzz. Stwarza to możliwość interaktywnego korzystania z treści portalu i aktywnego zaangażowania w jego współtworzenie.

Na samym dole okna umieszczone zostały bardzo przydatne zakładki (Ilustracja 3). Odsyłają one do ostatnio dodanych artykułów, tych najbardziej popularnych, czytanych i komentowanych przez użytkowników, oraz do stron internetowych gmin żydowskich w Polsce. Na stronie dostępna jest także opcja wyszukiwania treści. Po wpisaniu słowa i naciśnięciu przycisku „szukaj” następuje rozwinięcie funkcji o dokładniejsze opcje wyszukiwania. Bardzo ułatwia to poruszanie się po stronie. Umożliwia dotarcie do konkretnych, interesujących nas treści umieszczonych w poszczególnych działach.

Ilustracja 3. Stopka portalu jewish.org.pl.

OSTATNIO DODANE	POPULARNE	GMINY ŻYDOWSKIE W INTERECIE
Pierwsza Dama i Rok Korczaka	Kto jest Żydem?	Białystok
70 lat temu w Wannsee	Kuchnia żydowska	Gdańsk
Dzień Pamięci	Wystawa zdjęć z warszawskiego getta	Kraków
Izrael daleki od ataku na Iran?	Gminy i filie ZWGF w RP	Lublin
Miriam o Łydcie Grubasa	Nagrobki żydowskie	Łódź
Cyberwojna trwa	Kultura żydowska w Europie	Poznań
Żydowska Pomoc Społeczna	Kaszrut	Warszawa
AOB - Antyfaszystowska Organizacja Bojowa	B'nai B'rith w Polsce	Wrocław
Misznajot Szabat	Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP	
Polska i Izrael. "Najlepsze w historii obu krajów" stosunki	Pesach	

Podtytuł strony jewish.org.pl brzmi: „Portal społeczności żydowskiej”. Poprzez pojęcie społeczności rozumieć należy pewną grupę, których członkowie powiązani są bliższymi więzami. Z tym pojęciem niewątpliwie wiąże się rozumienie tożsamości społecznej jako zbioru trwałych właściwości charakteryzujących sposoby autopercepcji ukształtowane wśród członków dostatecznie dużej zbiorowości, przy czym sposoby postrzegania siebie wywodzone są z cech struktury społecznej lub całościowo, antropologicznej pojmowanej kultury właściwej rozpatrywanej zbiorowości²⁰. Tożsamość społeczna jest wynikiem zachowania dziedzictwa przodków, kultywowania podstawowych wartości. Poczucie tożsamości umożliwia jednostce funkcjonowanie w zbiorowości z zachowaniem przeświadczenia o własnej odręb-

¹⁹ Każdego tygodnia w synagodze odczytywany jest odpowiedni fragment Tory. Fragment ten nazywany jest paraszą.

²⁰ Z. Bokszański, *Tożsamość — interakcja — grupa*, Łódź 1989, s. 32.

ności i niepowtarzalności. Budowana jest ona przez lata, jednak istotny wpływ na jej ukształtowanie się mają wartości, które przekazywane są w strukturze społecznej, której uczestnikiem jest jednostka. Kojarzy się nam ona najczęściej z pytaniami: „Kim jestem?“, „Co określa moją odrębność w stosunku do innych?“, „Co warunkuje podejmowane przeze mnie interakcje i ich przebieg?“, „Jaki jestem jako jednostka unikalna i jaki jako byt społeczny?“

Uprawnionym jest stwierdzenie, iż portal jewish.org.pl dba o podtrzymanie tożsamości żydowskiej. Jest to główne forum porozumiewania się gmin żydowskich z całej Polski. Szczególnie istotna dla podtrzymywania poczucia wzajemnej więzi jest zakładka „Społeczność”. Po jej rozwinięciu mamy możliwość wejścia na Forum Dyskusyjne portalu (Ilustracja 4) oraz dostęp do działów: Społeczność Żydowska w Polsce²¹, Izrael, Opinie i Komentarze, Dzieci, Pomoc Społeczna, Antysemityzm, Żydowskie IT i Helpdesk.

Ilustracja 4. Forum dyskusyjne portalu jewish.org.pl.

Forum FORUM.JEWISH.ORG.PL Strona Główna			
Forum	Tematy	Posty	Ostatni Post
Zanim zaczniesz			
Ogłoszenia i reguły forum	5	7	Sro Maj 13, 2009 4:10 pm wysz
Żydowskie Forum Dyskusyjne			
Tematy ogólne Na tym forum możesz utworzyć wątek lub zamieścić post niekoniecznie związany z tematyką żydowską	937	16405	Sro Sty 18, 2012 8:49 am Ozga
Forum ogólne o tematyce żydowskiej Na tym forum prosimy nie postować w kwestiach nie mających nic wspólnego z tematyką żydowską	509	8247	Czw Sty 19, 2012 4:42 pm Eloze
Judaizm Na tym forum zapraszamy do dyskusji na tematy religijne związane z judaizmem - niekoniecznie o samym judaizmie :-)	356	7346	Wto Sty 03, 2012 8:37 pm ofra
Rodzina, dom i dzieci Tu zajmujemy się rodziną, dziećmi i domem - zarówno w aspekcie religijnym jak i ziemskim :-)	53	1425	Pon Sty 02, 2012 1:41 am blumka
Historia Na tym forum zapraszamy do dyskusji i komentarzy związanych z wydarzeniami z przeszłości.	180	1492	Wto Sty 03, 2012 9:25 am romax
Imprezy kulturalne Na tym forum będą się pojawiać w formie ogłoszeń informacje o imprezach kulturalnych, o ile organizatorzy tych imprez powiadomią nas o tym odpowiednio wcześniej.	108	381	Wto Gru 08, 2011 12:02 pm Marta
Forum językowe Zapraszamy do dyskusji na tematy lingwistyczne, głównie związanych z językiem hebrajskim, ale przecież nie tylko :-)	215	1398	Pią Sty 06, 2012 9:37 pm Iryna

Forum Dyskusyjne stanowi osobną podstronę portalu. Wyglądem przypomina inne strony tego typu. Szare tło i część logo z pierwotnej strony nawiązuje do stylistyki całego portalu jewish.org.pl. Układ tematyczny forum nie odbiega od standardów przyjętych dla tego typu witryn internetowych. Ogłoszenia i reguły forum znajdują się w dziale: Zanim zaczniesz. Są to główne informacje dla początkujących użytkowników. Kolejne zakładki to już typowa zawartość tego typu stron. Wśród sekcji tematycznych znajdziemy: tematy ogólne, forum ogólne o tematyce

²¹ Zawierający informacje o gminach żydowskich w Polsce.

żydowskiej, judaizm, rodzina — dom — dzieci, historia, imprezy kulturalne, forum językowe, Forum Meszugasim albo O tuches Racheli (miejsce na rzeczy niepoważne), forum.jewish.org.pl (posty z poprzedniej wersji forum). Pod względem ilości założonych wątków tematycznych dominuje dział tematy ogólne aż 887 wątków²², również tutaj umieszczono najwięcej postów bo aż 15 268²³. Drugim w kolejności pod względem ilości założonych tematów i postów jest forum ogólne o tematyce żydowskiej (479 wątków i 7920 postów²⁴). Kolejnym judaizm²⁵ i historia²⁶. Co ciekawe na piątym miejscu pod względem liczby postów znajduje się dział rodzina — dom — dzieci (1 380) a pod względem ilości wątków — forum językowe (195). Całe forum jest często odwiedzane. Ma 1949 zarejestrowanych użytkowników.

Wydaje się, iż istotną rolę w komunikacji pełni zakładka Izrael. Zawiera ona wiadomości opisujące wydarzenia mające miejsce w Izraelu. Przykładowe tytuły artykułów to np.: „Zamieszki w granicach Izraela”, „Izrael zaniepokojony paktem Fatahu z Hamasem”, „Izraelczyk zabity, trzy osoby ranne w zamachu”, „Izraelscy intelektualiści popierają pomysł utworzenia państwa palestyńskiego”. Są to teksty pochodzące z polskich i zagranicznych stron internetowych a także tworzone przez dziennikarzy portalu. Szczególnie ważny ze względów religijnych wydaje się być dział: Opinie i Komentarze. Rabini i redaktorzy portalu podejmują próbę wyłożenia i wyjaśnienia treści poszczególnych fragmentów Tory. Opisie zostają poddane również inne zagadnienia dotyczące arkanów wiary. Jednakże dla laika i osoby niezaznajomionej z judaizmem, terminologia poszczególnych tekstów będzie niezrozumiana. Kolejna zakładka — Dzieci — jest istotna dla edukowania młodego pokolenia. Wśród artykułów znajdziemy teksty: „Zima w mieście”²⁷, „Szkoła Madrichów”²⁸, „Projekt Jidysz oczami dziecka”²⁹, „Chidon HaTanach — konkurs biblijny”³⁰. Następny dział — Pomoc Społeczna, to również wbrew pierwotnej nazwie miejsce, gdzie poszczególne organizacje związane z tematyką żydowską mogą poszukiwać wolontariuszy. Oprócz działalności związanej z wolontariatem na podstronie umieszczane są ogłoszenia dotyczące m.in. spotkań seniorów i Żydowskiego Systemu Pomocy Społecznej w Polsce. Wydaje się, iż treści tego działu są skierowane do członków gmin żydowskich, oraz osób chcących zaangażować

²² Dane z 22.05.2011.

²³ Dane z 22.05.2011.

²⁴ Dane z 22.05.2011.

²⁵ 339 wątków i 7071 postów — 22.05.2011.

²⁶ 170 wątków i 1439 postów — 22.05.2011.

²⁷ Tekst o inicjatywie dziennych kolonii dla dzieci organizowanych przez The American Jewish Joint Distribution Committee.

²⁸ Artykuł dotyczący kursu dla liderów, przewodników, instruktorów młodzieżowych zjazdów grupowych, typu wymiany.

²⁹ Tekst opisujący projekt edukacyjny dla dzieci „jidysz oczami dziecka”. Jest on przeznaczony dla wszystkich dzieci w wieku 3–12 lat. Głównym elementem projektu są zajęcia teatralno-muzyczne, podczas których dzieci tworzą własne mini przedstawienie teatralno-muzyczne.

³⁰ Artykuł dotyczący Festiwalu Biblijnego.

się w działania różnego wolontariatu. Kolejne rozwinięcie zakładki Społeczność to dział o antysemityzmie. Zamieszczane są tam artykuły donoszące o przejawach agresji przeciwko narodowi żydowskiemu. Wśród tytułów znajdziemy: „Profanacja cmentarza w Andrychowiu”, „Sikorski walczy z chamstwem w Internecie”, „Litwa. Juden raus na pomniku w Kownie”, „Angora i antysemitka okładka”, „Wszechpolicy utopili kukłę Grossa”. Szczególnie intrygujący wydaje się być dział Żydowskie IT i Helpdesk. Może zastanawiać, cóż takiego kryje się pod tą nazwą? Poszczególne nagłówki artykułów wskazują, iż jest to wybór treści dotyczących nowych technologii a połączonych niejako z tematyką żydowską. Znajdziemy tutaj m.in. następujące tytuły tekstów: „Proces Eichmanna na YouTube”, „Wirtualna Jesziwa”, „.pl zniknie z adresów muzeów obozów Zagłady?”, „Archiwa Jad Waszem w sieci”, „iKotel — Ściana Płaczu w iPhone”, „Sonderkommando Revolt czyli gra z obozem koncentracyjnym w tle”, „Rabin Schudrich na Facebooku”.

Kolejną główną zakładką są Wiadomości. Są to najistotniejsze doniesienia dotyczące tematyki żydowskiej wynalezione w Internecie i umieszczone na portalu. Wśród tytułów tekstów można wymienić m.in.: „Arbeit macht frei znów całe”, „ADL przeciwko „polskim obozom”, „Dzień Niepodległości Izraela”, „Gross nie znieważa Polaków”, „Marsz Żywych już po raz 20.”, „Osama ben Laden nie żyje”.

Wśród podstron zakładki Wiadomości znajduje się dział Co, Gdzie, Kiedy donoszący o najbliższym wydarzeniach kulturalnych i imprezach dotyczących tematyki żydowskiej. Możemy się dowiedzieć m.in. o inicjatywach: „7@nite — Synagogi Nocą”, „Muzyka na Otwartej Twardej”, „Mój Izrael w JCC”, „Letnie seminarium jidysz”, „Warszawa. Wykład Bliskowschodnie rewolucje a Izrael”, „14. Dni Książki Żydowskiej”, „Festiwal Simcha”, „Majówka z Klezmasters”. Następną podstroną działu Wiadomości jest zakładka Święta, Kalendarz i Cykl Życia. Ma ona za zadanie przybliżyć uroczystości i tradycje związane z wyznaniem mojżeszowym. Wydaje się, iż ten dział jest przydatny zarówno dla praktykujących Żydów, jak i laików religijnych i kulturowych.

Kolejnym głównym działem jest Kultura i Sztuka. Składa się on z czterech podstron: ogólnego, Historii, Muzyki i Kuchni. Biorąc pod uwagę funkcję komunikowania kulturowego jest ona jedną z najistotniejszych zakładek w portalu. Opisane są tutaj m.in. poszczególne żydowskie obrzędy kulturowe. Teksty są zrozumiałe zarówno dla wtajemniczonych w ten krąg tradycji, jak i zupełnych laików. Wybór tematów i ich przystępność sprawiają, iż tajemniczość zwyczajów żydowskich wydaje się bardziej inspirować a nie przerażać.

W dziale ogólnym można przeczytać m.in. następujące artykuły: „Yael Bartana i Ruch Odrodzenia Żydowskiego w Polsce”, „Józef Kornblum. Obrazki izraelskie”, „Ostatni Żydzi Kerali”, „Ostatni Żydzi Kerali”, „Zgłoś film na Żydowskie Motywy”, „Konkurs na scenariusz”, „Pomarańczarka odnaleziona!”. Podstrona o tematyce historycznej zawiera teksty nawiązujące do książek o tematyce historycznej, bądź też opisujące konkretne wydarzenia z przeszłości, wśród tytułów znajdziemy: „Le-

gion Żydowski 1915–1921”, „Nakaz pamiętania”, „Powstanie w Getcie”, „Eichmann: Można było zrobić o wiele więcej”, „Liban 1985–2005”, „Spojrzenia na warszawskie getto”, „Nie tylko Gross”. Zakładka Muzyka przenosi nas do zapowiedzi i opisów wydarzeń muzycznych m.in. „Muzyka Przeciwko Rasizmowi”, „Trombenik Klezmer Band we Wrocławiu”, „Yachad — tańce izraelskie”, „Uderz w trąbę!”, „Menasze Oppenheim — Sex Appeal”, „Nowa strona zespołu «Snunit» na Jewish.org.pl”, „Renesans muzyki klezmerskiej w Polsce”, „Jazz po żydowsku”. Niezwykle interesująca wydaje się być podstrona poświęcona kuchni. Znajdziemy tutaj zarówno konkretne przepisy na potrawy, opisy tradycyjnych menu podawanych podczas świąt, listy koszernych miejsc itp. Przykładowe tytuły artykułów to m.in. „Karp Starej Żydówki z Bart”, „Chanukowy kurczak”, „Lista produktów koszernych”, „Koszernie w Marriotcie”.

Interesującą wydaje się być zakładka Cmentarze. Żydzi przywiązują szczególną wagę do zachowania pamięci o swoich przodkach. Miejsca pochówku nie zawsze są otaczane należną im czcią, często niszczone i popadają w zapomnienie. Przyczynia się do tego oprócz zwykłych wandalskich wybryków, również brak środków na ich renowację. Cmentarze znajdują się częstokroć w rękach niedofinansowanych samorządów, których nie stać na drogie zabiegi konserwatorskie. Wśród artykułów umieszczonych w tej części portalu można przeczytać m.in. takie teksty: „Mur z macew”, „Kielce. Chcieli dobrze, pogwałcili tradycję”, „Wolbrom. Kości na budowie”, „Lublin. Ratujmy cmentarz”, „Łódź. Nowa strona cmentarza”, „Kwesta na renowację Okopowej”, „Skazani porządkowali bieszczadzkie cmentarze”.

Wśród Linków polecanych przez portal znajdują się adresy stron: muzeów (11), organizacji żydowskich w Polsce (21), organizacji żydowskich na świecie (18), dotyczących dialogu i tolerancji (12), historii (25), edukacji (22), serwisów informacyjnych (16), kultury (18), AJDC (Joint) — American Jewish Joint Distribution Committee (3), cmentarzy (6), Izraela (15) i innych powiązanych z tematyką żydowską (12). Jest to niezwykle przydatny zbiór ułatwiający poszerzenie swojej wiedzy o Izraelu a także stanowiący swoistą ściągę dla chcących eksplorować tematy związane z historią, kulturą, językiem, religią oraz współpracą z Żydami na całym świecie.

Użytkownicy portalu mają możliwość założenia na nim konta email. Jest to istotny sposób identyfikacji społeczności tworzącej tą stronę. Wspólna domena działa integrująco a także pozwala osobom z zewnątrz na zauważenie więzi łączącej użytkowników tej strony internetowej.

* * *

Wydaje się, iż główną funkcją portalu jewish.org.pl jest głównie podtrzymywanie tożsamości żydowskiej wśród jego użytkowników. Sugerowałyby także na to podtytuł strony, nawiązujący do idei społeczności żydowskiej. Spersonifikowany model korzystania ze strony, podkreślanie przynależności do niej chociażby poprzez możliwość posiadania maila oznaczonego nazwą portalu sprawia, iż

portal pretenduje do stworzenia podwalin małej społeczności skupionej wokół niego. Duży nacisk w komunikowaniu wewnątrz tej społeczności położony został na edukowanie młodego pokolenia oraz podtrzymywanie tradycji żydowskiej m.in. poprzez muzykę i kulinaria. Istotną rolę podobnie jak na innych stronach internetowych i w dyskursie publicznym pełnią kwestie historyczne, m.in. dbałość o zachowanie dziedzictwa żydowskiego oraz zagadnienia antysemityzmu.

Mniejszy nacisk położony jest na dążenie do realizacji założeń komunikowania kulturowego. Odmienność tradycji oraz funkcjonowanie wokół niej wielu stereotypów zdecydowanie utrudniają porozumienie pomiędzy przedstawicielami tej społeczności a resztą społeczeństwa. Wśród tekstów i zakładek brakuje podstawowego elementarza związanego z elementarnymi pojęciami dotyczącymi żydowskiego kręgu kulturowego. Jednakże wydaje się, iż chętni mogą sięgnąć po tą wiedzę do innych odpowiednich do tego źródeł.

Można zatem zaryzykować tezę, iż portal jewish.org.pl spełnia swoją funkcję skupiania wokół siebie społeczności żydowskiej i szerokiego informowania o wszelkich aspektach z nią związanych.

mgr Magdalena Marzec — absolwentka politologii (specjalność: dziennikarstwo i komunikacja społeczna), studentka V roku prawa na Uniwersytecie Śląskim. Od 2010 roku doktorantka na Wydziale Nauk Społecznych z zakresu nauk politycznych. Trzykrotna stypendystka Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz wielokrotna stypendystka powiatu będzińskiego. Członek Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Zainteresowania badawcze: komunikowanie społeczne, europejskie systemy medialne, koncentracja kapitału medialnego, prawo własności intelektualnej, europejskie prawo medialne.